

Om Forskning og revisjon

Kyrre Kjellevoid (28) er mottaker av Revisorforeningens doktorgradsstipend og har nettopp påbegynt andre året av sin doktorgrad i revisjon og finansregnskap ved Norges Handelshøyskole. For tiden er han på forskningsopphold ved University of Alabama i Tuscaloosa (USA) der han forsker på revisjonen av virkelige verdier og bruken av verdsettelsesspesialister. I denne spalten vil han presentere relevante forskningsfunn fra inn- og utland i et forsøk på å gjøre forskningen mer tilgjengelig for praktiserende revisorer.

Utfordringen med virkelige verdier

Amerikanske PCAOB har hos alle de fire store revisjonsselskapene gjentatte ganger avdekket det de mener er feil og svakheter i revisjonen av virkelige verdier. Forskere har derfor ønsket å forstå nærmere hva det er som gjør det så vanskelig å revidere slike estimater. En anelig mengde forskning er gjennomført og jeg tillater meg å trekke noen tidlige konklusjoner.

I tillegg til at enkelte av estimatene krever finansiell kunnskap som revisor i noen tilfeller ikke besitter, har eksperimenter og intervjustudier vist at etterfølgelsen av ISA 540¹ møter følgende utfordringer:

- Revisorer har utfordringer med å vurdere de ulike forutsetningene i estimatene opp mot hverandre. De ulike faktorene som inngår i avkastningskravet og fremtidig kontantstrøm, blir ofte vurdert separat, og man sliter med å se det store bildet.
- Når revisor ser at en justering av klientens estimat er nødvendig, viser en studie at det kan være en tendens til kun å justere punkttestimatet slik at det er innenfor yttergrensen til revisors eget, i stedet for å justere det til midtpunktet i revisors intervall. Samme studie peker på at revisor kan kreve mindre justeringer av estimatet hvis selskapet gir mer informasjon i notene. Denne effekten kalles moralsk lisensiering – en god handling øker aksepten/sannsynligheten for en dårligere.
- Revisorer utfører i for liten grad de alternative revisjonshandlingene som ISA 540 (i USA: AU 328) muliggjør, som å lage egne estimater eller gjøre etterfølgende analyser. Studier av amerikanske partnere indikerer at man ofte nøyer seg med å vurdere den matematiske nøyaktigheten til modellen, og inputen og forutsetningene benyttet i estimatet. På den måten ivaretas den tradisjonelle revisjonstilnærmingen, men det kan stilles spørsmål om denne tilnærmingen er mest hensiktsmessig.

Er det mulig å revidere virkelige verdier?

- Bruken av verdsettelsesspesialister i de fire store øker. Revisjonsteamets sammensetning og hvordan arbeidsfordeling påvirker informasjonsdeling mellom spesialistene og revisorene, forskes det mye på om dagen. Enkelte intervjustudier peker på gnisninger fordi spesialister føler de ikke blir utnyttet optimalt, fordi lønnsomheten til revisjonsoppdraget prioriteres foran deres deltakelse og fordi deres arbeid blir tilsidesatt.
- Regulatoriske myndigheter, som PCAOB, og revisjonsselskapene, ser ut til å ha ulik oppfatning av hvor mye usikkerhet det er mulig å fjerne i virkelige verdier gjennom revisjonen av dem.

Til slutt er det flere forskere som stiller spørsmål om det i det hele tatt er mulig å revidere virkelige verdier, så lenge små endringer i forutsetningene i estimatet medfører «feil» som er flere ganger vesentlighetsgrensene.

Videre lesning: En god start for videre lesning er Griffith, Hammersley and Kadous (2015) og Cannon and Bedard (2017). Referanser til alle studiene nevnt ovenfor oppgis ved forespørsel.

Hva er revisjonskvalitet?

Et av de viktigste bidragene revisjonsforskning kan gi, er en nyansert forståelse av hva som driver kvaliteten på revisjonen som revisjonsselskapene leverer. Det er en langt mer omfattende oppgave enn hva en skulle tro, og en må starte med å definere hva revisjonskvalitet er. En god start er DeFond & Zhang (2014).

Tradisjonelt har man tenkt på revisjonskvalitet som sannsynligheten for at revisor vil oppdage brudd på for eksempel regnskapsregler og deretter velge å rapportere det i revisjonsberetningen. Revisor skal imidlertid gjøre mer enn å gi tommelen opp for at regnskaps- og bokføringsregler og standarder er fulgt. Han skal også uttale seg i revisjonsberetningen om finansregnskapet gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling, og dermed øke regnskapsinformasjonens kredibilitet. Slik sett er revisjonskvaliteten en del av det større begrepet regnskapskvalitet. Det indikerer at revisjonskvalitet, i motsetning til selve revisjonsberetningen, må forstås på en variabel skala.

Regnskapskvalitet er kanskje enda vanskeligere å forstå. En forklaring er at regnskapskvalitet er en kombinasjon av en

¹ ISA 540 Revisjon av regnskapsestimater, herunder estimater på virkelig verdi og tilhørende tilleggsopplysninger.

Credibility

Revisor skal øke regnskapsinformasjonens kredibilitet.

revisjonsklientens regnskapssystem, som er systemet av standarder og kontroller selvskapet følger for at den finansielle stillingen skal måles og dokumenteres til regnskapsformål, og de iboende egenskapene ved revisjonsklienten, som for eksempel selskapsstrategien og finansieringen, bestemmer den finansielle stillingen.

Ut fra diskusjonen ovenfor er det klart at revisjonsklientens regnskapssystem og iboende egenskaper påvirker den regnskapskvaliteten som leveres i regnskapet før det er revidert, og den regnskapskvaliteten som er mulig å oppnå. I så måte kan en definisjon av revisjonskvalitet være: *Større tiltro til at regnskapet gir et rettviseende bilde av en revisjonsklientens finansielle stilling, gitt klientens regnskapssystem og iboende egenskaper.*

Dermed forstår vi at revisjonskvalitet ikke er noe vi kan observere, og at det derfor er svært vanskelig for forskere (og regnskapsbrukere) å måle revisjonskvaliteten som leveres av revisor. Inntoget av virkelige verdier gjør det samtidig enda viktigere å

forstå og klargjøre sammenhengen mellom revisjonskvalitet og regnskapskvalitet.

Hva tenker du?

Videre lesning: DeFond and Zhang (2014)

Tidsskrifter – den hellige treenighet

Revisjon- og regnskapsforskning er et globalt foretagende, men er dominert av amerikansk forskning gjort på amerikanske data og publisert i amerikanske tidsskrifter. Det gjør ikke forskningen mindre interessant for norske revisorer, for mange av beslutningene og prosessene man studerer er av psykologisk art, og amerikanske og norske revisorhoder fungerer nokså likt. Imidlertid er det viktig å ta hensyn til regulatoriske forskjeller der de gjør seg gjeldende. Arbeidskultur kan også i noen tilfeller spille inn, selv om revisjonsselskapene forsøker å standardisere mye av arbeidet som leveres gjennom interne retningslinjer og prosedyrer.

Hvis du ønsker å tilfredsstille din nysgjerrighet, mangler det ikke på tidsskrifter å lete etter interessant forskning i. Tre tidsskrifter regnes som den hellige treenighet: *Journal of Accounting and Economics*, *Journal of Accounting Research* og *The Accounting Review*. Publikasjoner i disse tre tidsskriftene blir oftest sitert av andre forskere, og det er kanskje det beste kvalitetstegnet vi har på forskning i dag. For ren revisjonsforskning er *Auditing: A Journal of Practice & Theory* en god start.

På www.ssrn.com finnes såkalte working papers.

Forlagene bak tidsskriftene tar seg godt betalt for enkeltartikler, men du kan ofte finne tidligere utgaver av dem gratis tilgjengelig i såkalt «working paper»-format. Det vil si at de er uferdige, kan inneholde skrivefeil etc., men analysen og konklusjonene vil ofte vil være de samme. Et godt sted for å lete opp slike er å benytte seg av siden SSRN (www.ssrn.com), der forskere laster opp sine working papers, eller søke på Google Scholar, der link til artiklene ofte foreligger.

Selv setter jeg gjerne opp en RSS-feed for å holde meg oppdatert på forskningsfronten. Det kan man enkelt gjøre på hvert tidsskrifts hjemmeside.

Nyhet: Elektronisk signering av styreprotokoller

Styreplan er en norsk nettapplikasjon, et effektivt verktøy for administrasjonen og styret. Profesjonell planlegging, gjennomføring og oppfølging av styrearbeid, samt sikker arkivering.

Aksjelovgivningen ble endret 1. juli 2017: All dokumentasjon kan oppbevares elektronisk, og protokoller kan signeres elektronisk.

I Styreplan signeres protokoller med BankID/BankID mobil. Dokumentasjon oppbevares samlet på dedikerte maskiner i Norge, sikkert og tilgjengelig.

For mer informasjon kontakt henry@styreplan.no eller se www.styreplan.no.

 Styreplan

for det profesjonelle styret